

NYCKEL HARPAN 2

2012

Föreningen Nyckelharpan's medlemstidning

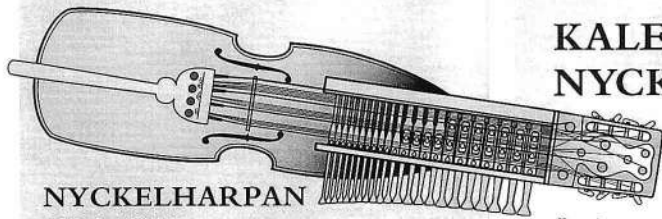

ORGELNISTEN MATS WESSLÉN
UPPSPELNINGAR I BORÅS

99 AV LARS ERIK JANSSONS LÅTAR

VAR FINNER MAN DET BÄSTA VIRKET TILL EN NYCKELHARPA?

POLSKA EFTER JON ERIK SCHEDIN M. M.

NYCKELHARPAN

NR2/2012

Årgång 27

ISSN 1401-2936

Medlemstidning för
Föreningen Nyckelharpan
utkommer med 4 nr per år.
Ansvarig utgivare Peder Jeppsson

Redaktionsadress
c/o Möllerman Riddarstigen 17A
183 30 TÄBY

Artiklar och bilder ur Nyckelharpan
får ej kopieras för publicering utan
medgivande från redaktionen.

Material till nästa nummer skall vara
redaktionen tillhanda senast 10 aug.

MEDLEMSKAP

Årligt medlemskap i Föreningen
Nyckelharpan erhålles mot betalning
av 160 kr till föreningens plusgiro
nr 491 82 94-2.

FÖRENINGEN NYCKELHARPANS STYRELSE

Ordförande

Peder Jeppsson 070-306 42 62

Kassör

Paul Westman 08-649 22 09

Sekreterare

Kerstin Käverud 070-399 92 98

Vice ordförande

Bo Nilsson 08-716 96 96

Redaktör

Sture Möllerman 08-768 13 66

Webbmaster

Nils Liberg 08-604 06 11

Ledamot

Kerstin Svanström 08-35 22 00

Föreningen Nyckelharpan org. nr
802011-4

www.nyckelharpan.org

OMSLAGSBILDEN

Gösta Sandström och Eric Sahlström
fotograferade med "lådamera" av
Gösta far Martin i början av 1950-
talet.

EO DIGITAL AB

är Föreningen Nyckelharpan
sponsor i form av mycket generösa
villkor vid tryckning av vår med-
lemstidning.

KALENDARIUM FÖR NYCKELHARPSENTUSIASTER

Skicka gärna in uppgifter
till redaktionen
mollerman@telia.com

Juni

- 03 Täby Spelmansstämma
på Skogberga spelansgård
- 05 Spelmansstämma i Sollentuna
Hersby hembygdsgård
- 06 Gillestämman i Österbybruk
- 16-17 Nyckelharpsstämman
i Österbybruk
- 29-30 Spelmansstämma i Smygehuk
- 30 Spelmansstämma i Kista hembygds-
gård på Väddö.

Juli

- 14 Konsert med bröderna Per och
Torbjörn Näsbom i Orangeriet,
Lövstabruk.

14 Spelmansstämma i Vira Bruk
Södra Roslagen.

22 Eric Sahlströmstämman i Vendel

Augusti

- 04 Östervålastämman
- 10 Sista dagen att sända in mtrl
till Tidningen Nyckelharpan nr 3
- 12 Riksspelmansstämma i Borås
som en final på årets Zornmärkes-
uppspelningar.
- 24-25 Stort firande till 100-årsminnet
av Eric Sahlströms födelse.

September

- 01 Sensommarkonsert med folk-
musikanter i Skokloster kyrka.

Med reservation för ändringar

Välkomna att fira
med oss på Eric Sahlström Institutet:
ERIC SAHLSTRÖM 100 ÅR!

Kvällens program fredagen
den 24/8 från kl 19.00:
Konsert Eva Tjörnebo &
viskompaniet
Trollrike spelmän
Söderfors brukskapell
Spel till dans
Buskspel

Firandet fortsätter i
Uppsala 25/8

ERIC SAHLSTRÖM 100 ÅR
FÖRENINGEN NYCKELHARPAN NR 2, 2012

TOBO

Kurserna

Sök nu!

ETTÅRIGA UTBILDNINGAR
2012/2013

- FIOL
- NYCKELHARPA
- FOLKDANS

...vi har även
distanskurser,
helgkurser och
sommarkurser!

ERIC SAHLSTRÖM INSTITUTET

NATIONELLT FOLKMUSIKCENTRUM I TOBO

För mer information: www.esitobo.org tel. +46 (0)295 342 90

Eric Sahlström 100 år

Det är i år hundra år sedan Eric Sahlström föddes. Med anledning av detta kommer samtliga av årets nummer att ha omslagsbilder där Eric finns med.

I förra numret var det en bild som Gösta Sandström tog på Eric med sonen Sigurd hemma på deras trappa.

På detta numrets framsida är det Eric och Gösta på en spelning någonstans.

Till de kommande två numren efterlyser vi liknande bilder och helst sådana

som inte är publicerade tidigare. Får vi in många bilder, kan vi göra ett helt bildgalleri med Ericbilder.

Skicka därför in bilder till tidningsredaktionen c/o Möllerman, Riddarstigen 17a, 183 30 Täby alternativt som bilaga till e-post mollerman@telia.com och då som jpg eller tiff 300 dpi och inte större än 190 mm bred.

Red.

Vår ordförande har ordet

Nu har äntligen de ljusare tiderna nått oss igen och våren är här efter den sedvanligt tvekande starten. Fåglarna sjunger för fullt och det har blivit påtagligt varmare ute, även om vädret i skrivande stund består mest av ösregn.

För Föreningen Nyckelharpan markeras våren av den sedvanliga vårkursen, i år på ESI i Tobo likt många gånger förr. I år var det Magnus "Storis" Holmström som ledde oss kursdeltagare i vår strävan att förkovra oss i nyckelharpspelets konst. Det gjorde han med bravur och vi gick säkert alla hem och tyckte att vi hade lärt oss en hel del nytt och fått upprepat en hel del självklarerheter som vi i glädjen över att spela nyckelharpa hade glömt. För att påminna er om de låtar vi spelade på kursen kommer vi för första gången någonsin att försöka lägga ut dessa på vår hemsida www.nyckelharpan.org. Vi har fått Magnus tillstånd att göra så och när ni läser detta borde de finnas tillgängliga att lyssna på och att ladda hem för den som vill.

Men egentligen är kursen inte avslutad för att vi har åkt hem. Vi behöver ju också öva på de nyvunna färdigheterna för att få dem att sitta kvar längre än måndagen efter kursen. Vi i föreningens styrelse har också en hel del att göra, vi har nämligen för första gången (som jag kan minnas) beslutat om att gå ut med

en enkät till deltagarna i vårkursen för att i detalj få reda på vad man tyckte om kursen: Ämnesval, lärarval, genomförande, maten, inackorderingen, platsen för kursen mm. Vi vill helt enkelt få en återkoppling från kursdeltagarna för att kunna planera och genomföra nästa kurs på bästa möjliga sätt.

Här är det också på plats att poängtera att vi i styrelsen mycket gärna tar del av de önskemål som alla medlemmar i föreningen har om aktiviteter i föreningen. Vi vill väldigt gärna att ni kontaktar oss på lämpligt sätt och berättar vad ni vill att vi skall göra. Kontaktinformation hittar ni som ni säkert vet vid det här laget på hemsidan, telefonnummer är utskrivet och om ni klickar på namnet får ni möjlighet att skicka mail till oss (själva e-postadressen syns inte för att vi skall slippa "spam" – tack för det, Nils Liberg!). Ett lämpligt sätt är naturligtvis att prata med oss när ni träffar oss på stämmor och andra trevliga tillställningar.

Apropå e-postadresser så uppmanar jag så många som möjligt att skicka ett litet e-postmeddelande till vår kassör Paul Westman

(paul.westman@telia.com) så att han kan föra in Din e-postadress i vårt register. Det underlättar avsevärt att ha möjligheten att skicka elektroniska brev med t ex påminnelse om medlemsavgift och annat smått och gott. Så yell

Paul Westmans brevlåda med korta hälsningar till honom så blir han glad!

Vi försöker hålla hemsidan så väl uppdaterad som det någonsin går – det är som vanligt det tyngsta jobbet med hemsidor. Speciellt svårt är det att få in uppgifter till kalendariet, framför allt om små lokala tillställningar i vår nyckelharpsvärld. Skicka in tips om sådana till vår hemsideschef Nils Liberg

(info@nilsliberg.se) eller till vår redaktör Sture Möllerman

(mollerman@telia.com) – de ser båda till att just Din lokala favoritstämma eller spelträff får publicitet som kan locka andra nyckelharpspelmän dit för utökad gemenskap och utökat utbyte.

Avslutningsvis vill jag nämna att det i år är 100 år sedan Eric Sahlström föddes – han behöver säkert ingen närmare presentation. Det firar vi alla genom jubileumsfest på ESI i Tobo den 24 just på hans födelsedag och i Uppsala den 25 augusti. Du hittar mer detaljerad information om festligheterna på www.ericsahlstrom.se. Om vi inte träffas förr på någon av sommarens alla stämmor så träffas vi säkert alla då under jubiléet!

Ha en schön och trevlig sommar med mycket spel och mycket stämmobesök. Vi ses!

Peder Jeppsson, ordförande

Flera av spelmännen på bilden är nu identifierade.

Att det är Gösta Sandström och Eric Sahlström med sina nyckelharpor på bilden talade vi om i förra numret av tidningen Nyckelharpan. Nu har vi fått hjälp att identifiera ytterligare personer.

Spelledaren är Nils Löfgren, legendarisk spelman från Västergötland och som under lång tid verkade i Skåne.

I andra ledet längst till vänster går Henry Arnstad från Stockholms

spelmansgille och mannen bakom Eric Sahlström heter Rydbeck och kommer ursprungligen från Småland, men verkade som mycket aktiv spelman i Örebrotrakten.

Fiolspelmanen främst till vänster kan möjligen vara Bertil Bystedt från Ångermanland, men därom råder en viss tveksamhet.

Platsen där bilden är tagen är fortfarande ett frågetecken. Eventuellt kan det vara från en större spelmansstämma i Karlstad.

Tack, Karin Wester, Anita Widell och Lars Erik Jansson som hjälpt oss att identifiera spelmännen.

Red.

I senaste numret av vår tidning skrev Per-Ulf Allmo om nyckelharpspelaren och orgelnisten Matts Wesslén. Här kompletterar Per-Ulf med ytterligare information om denne märklige spelman.

Orgelnisten Matts Wesslén

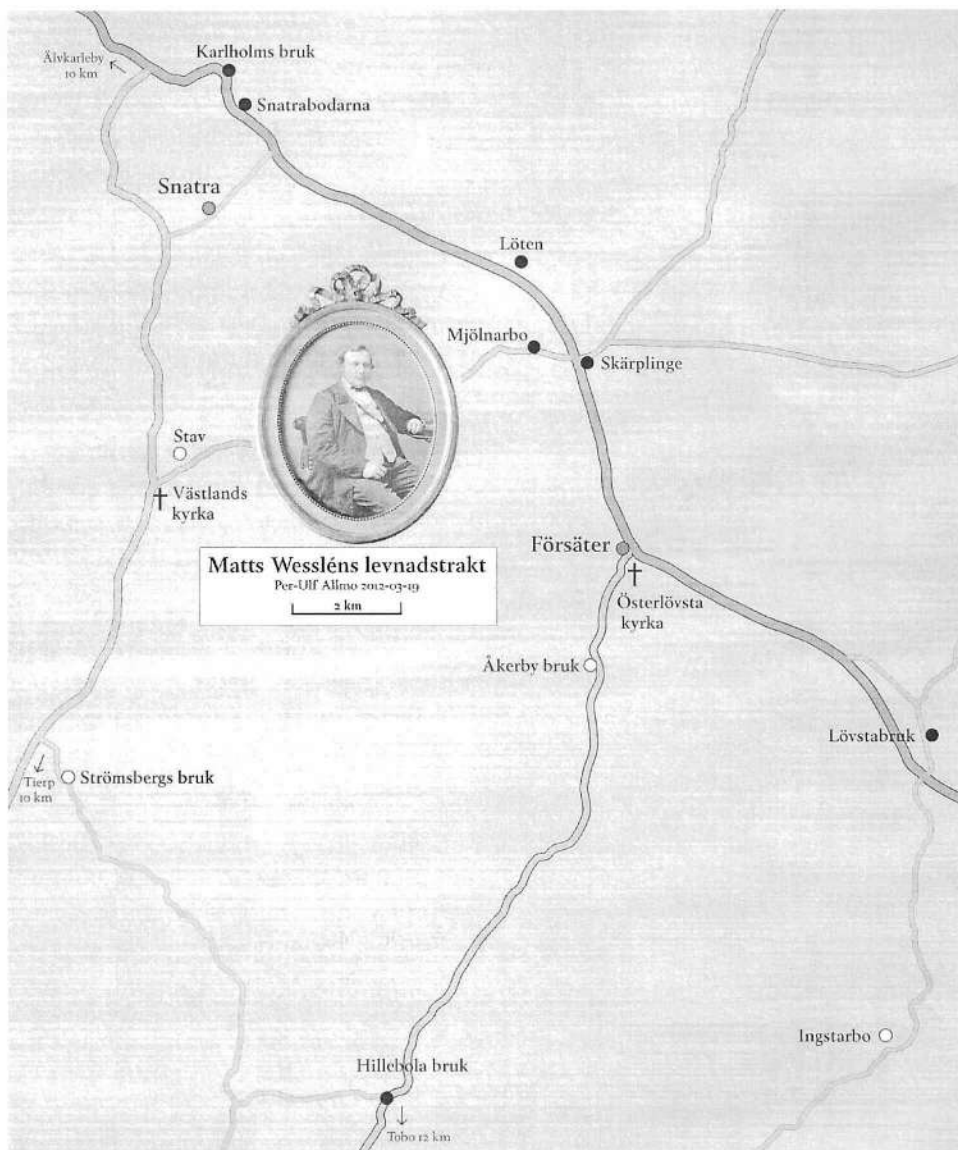
Hur kunde en bondson som Matts Wesslén komma åt att lära sig spela orgel? Några uppgifter om detta finns inte, men ledtrådar kan nystas upp från hans omvärld under uppväxttiden.

Ca tre kilometer norr om hans hemby Snatra ligger Karlholms bruk. Dess kyrka fick 1738 en orgel och det ligger hands att den 1735 till Snatrabodarna inflyttade organisten Anders Wålström var delaktig vid dess tillkomst; sonen Carl Fredric skulle 1765 komma att ta över den berömda Gren & Stråhles orgelverkstad i Stockholm. Efter 1788 hade kyrkan ingen egen präst utan ämbetsutövningen sköttes av Västlands församling. Egen organist fanns ändå till dess "kläckaren och organisten" Carl Peter Wesslund drunknade i Snatrabodarna den 15 juli 1824, på månaden när 45 år gammal – han var gift med en fyra år äldre kusin från Stav till mjölnarsonen nedan. Senare anför husförhållningen ingen ny organist.

Ca sju kilometer sydost om Snatra ligger Löten, tidigt utskeppningshamn senare säteri under Lövsta bruk. Hit kom 1821 mjölnarsonen i tredje led, "Håfmästaren och Organisten" Johan Hindrik Söderbaum med familj, en syster och svärmor från Lövsta bruk för att bli bokhållare. Familjen flyttade 1828 vidare till Tobo, Tegelsmora s:n.

Brukskyrkan i Karlholm stod från 1824 således utan både egen präst och egen organist. Söderbaum hade gjort en aktningvärd karriär vid Lövsta bruk: från mjölnarson till skrivare, organist, "skaffare" eller hovmästare och nu bokhållare. Det ligger nära tillhands att misstänka att det var han som introducerade Wesslén för både spel på orgel och upplärning i skrivkonsten, det senare kan spåras i den senares vid redan arton års ålder mycket drivna namnteckning.

På bruket i Karlholm bodde också mjölnaren och byggmästaren Eric Petter Östlund, död 1825 men änkan med barnen blev kvar. Det var med deras äldsta barn, dottern Maja Greta, som Matts Wesslén skulle gifta sig 1834 och få sju barn med.

Förutsättningar ser ut att ha funnits i nejden för en musikhungrig ung man att förvärva både kunskap om orgelspel, god skrivförmåga – och här tillfälligtvis också finna sig en livskamrat.

Referenser:

- Landsarkivet i Uppsala: Österlövsta kyrkoarkiv
- Gösta Wesslén: Släkten Wesslén från Uppland: några fragmentariska anteckningar. Filipstad 1930
- Släkten Söderbaum: Internet
- Gefle Dagblad 1908
- Sigrid Charlotta Gyllander: Bitar av Snorre
- Maurits Gullbergsson: manuskript 1926, Statens musikbibliotek
- Anders Gustaf Rosenberg, minnesskrift. Sörmlands musikarkiv 2009
- Carl August Loberg: notbok, privat ägo

Uppspelningar i Borås

- ETT STYCKE FOLKMUSIKHISTORIA

I sommar är det dags för Zornmärkes-uppspelningar i Borås. Detta är tredje gången gillt för oss.

Vid två tidigare tillfällen har juryn dragit in i Borås och korat nya riksspelmän.

1949 var första gången. Platsen för uppspelningar var den s.k. kallade Sleipnersalen i Centrum men märkena delades ut i Ramnaparken. Då ägde uppspelningarna rum under en helg i september med 35 uppspelande. Spelmännen kom från Västergötland, Bohuslän och Dalsland. I juryn satt Professor Sven Kjellström, Olof Andersson och Sven Axell.

Resultatet blev *fem silvermärken*: Ivar Hallberg, Tråvad, (på fiol och nyckelharpa), A-O Nicklasson, Partille, Rudolf Svensson och Gösta Öhrberg Göteborg samt Torsten Edlund Borås. Dessutom delades det ut bronsmärken och diplom till en mängd spelmän som sedan låtit tala om sig Tore Brissman, Hugo Falk och David Forseni för att ta några exempel.

Yngve Laurell var hemma efter 28 år i Kina. Han spelade till sig ett bronsmärke.

1959 var det andra uppspelningen i Borås. Då var det fler som spelade upp. Uppspelningarna ägde rum på dåvarande Flickskolan (nuvarande Fullmäktighuset) i Borås. Arrangemanget var i samband med en Bygdeungdomsstämman, med besök av massor av folkdansare. Man festade och dansade under flera dagar och Riksspelmännen fick sina utmärkelser på det vackra Nääs slott, dit alla åkte med bussar från Borås. Då delades det ut två *guldmärken*: till Dyrsmeds Olof Olsson (Pål-Olle), Rättvik och Johan Olsson, Uppsala.

En zornplakett i silver fick Erik Linus Danielsson, Götlunda.

Åtta silvermärken delades ut till: Nils Olofsson och Greta Olofsson Stockholm, G Trönberg, Göteborg, Erik Ehrling, Falun, Gustaf Andersson, Eskilstuna, Nils Hellberg, Kvarnby, Erik Nyberg Gagnef och Axel Hakberg, Skövde.

Tjugofyra bronsmärken delades ut där vi finner Lars Buller, Åke Appelqvist, Gösta Lundh och Per Sandklef från Västergötland.

Dessutom delades det ut en mängd diplom.

2012 är det på nytt uppspelningar i Borås. Vi hoppas på att få lika fint väder som det var vid de tidigare uppspelningarna. Planeringen av arrangemanget pågår för fullt och vi tror att det kommer att bli till belåtenhet för alla besökande. Vi hoppas på besök från stora delar av Sverige. Det blir hörvärda konserter, låtstugor, dans- och visstugor under veckan. Passa på och fira semestern i Borås !!

Riksspelmansstämman på söndagen blir ju höjdpunkten på veckan där alla nya riksspelmän presenteras, och vem vet, kanske även en ny guldmärkesinnehavare. Det pågår samtidigt en stor slöjdstämman i parken så det är ett ypperligt tillfälle att ta med familjemedlemmar som inte spelar själva. Det finns något för alla att ta del av.

Aktuellt program finns på hemsidan vsf.nu/zorn

Välkommen till Borås
den 7-12 augusti
hälsar Arbetsgruppen för
Zornmärkesveckan genom

Anita Widell

TILL SALU

På grund av flyttning saknar jag plats för ett par goda nyckelharpor.

1 st kromatisk byggd av Eric Sahlström 1960.

1 st kromatisk byggd av Nils Hedling, Åby, 2003 och välbedömd i Österbybruk 2010.

Bägge instrumenten är i mycket gott skick och kan provspelas i Åby och i Tobo i samband med stämman i Österbybruk.

Nils Hedling
Krusenhofsvägen 17, 616 32 ÅBY
011- 606 87, 0730 76 55 52

ÖSTERVÅLASTÄMMAN

Mårtsbogården lördag 4/8
Spelmansfika och mat 50:- Fritt inträde för alla spelmän
11.00 - 12.30 seminarium
13.00 allspel, scenspel, buskspel
Vid regn inomhus

Frågor: Leif Alpsjö 0706 38 33 53

NYCKELHARPSTÄMMAN

Österbybruk 16-17 juni 2012

nyckelharpstamman.se

Nyhet 2012 GILLESTÄMMAN

Österbybruk 6 juni 2012

ARRANGÖR: Dannemora Hembygdsförening
i samarbete med Nyckelharpstämman

Riksspelmännastämman på Vallby Friluftsmuseum i Västerås 1983

Mitt intresse för folkmusik och nyckelharpa har funnits sedan väldigt unga år. Min tvillingbror Sture och jag är födda och uppväxta i Österbybruk bara ca 100 m från Herrgården, den plats där man har firat midsommar i minst 200 år.

Midsommarfirandet inleddes som alltid mellan åren 1941 till och med 1971 med att nyckelharpsmännen Justus Gille och Viktor Vikman spelade upp majstången. De båda herrarna, klädda i mörka kostymer, satt på ett litet lövat podium och spelade Mungalåten på sina Österbyharpor, en slags korsning mellan kontrabasharpa och silverbasharpa som förekom just i Österbytrakten.

Efter stängresningen vidtog sedvanlig ringdans. Av någon anledning hatade min bror och jag dessa, som vi tyckte, fåniga ringlekar. Vi stod mycket hellre framför spelmännen lyssnade på musiken och beundrade deras mystiska och till synes ytterst komplicerade instrument.

10 år fyllda började vi spela fiol i folkskolan. Det gick inget vidare. Vi var helt omusikaliska enligt den tidens syn på musikalitet. Vi fick inte ens ett betyg i musik, bara "streck". Trots detta höll vi ut i 3 år med skalor och annat som vi givetvis spelades efter noter.

5 år senare, 1961, hamnade vi på ett elevhem för gymnasister i Uppsala tillsammans med en annan elev som då och då tog med sig sin fiol. Vi lånade den och började åter spela. Den här gången lyssnade vi lite på hur det lät och tillsammans med ett par dragspelare som också bodde på elevhemmet började det låta bättre, så bra så att vår far köpte oss var sin fiol som han for till Eric Sahlström för att få justerade.

3 år senare, 1965, var det dags för universitetsstudier och fiolerna lades helt åt sidan.

1970 flyttade jag som färdigutbildad civilingenjör till Västerås och ASEA. Fiolen låg fortfarande tyst i sin låda. Min bror blev kvar i Uppsala och studerade vidare på Uppsala universitet.

I början på 1970-talet hade folkmu-

sikvägen kommit igång och den följdes tidigt av en nyckelharpsväg med centrum just i "vårt gamla Österbybruk".

En dag runt 1975 kom min bror på besök hos mig i Västerås. Med sig hade han en nyckelharpa som han köpt av Hasse Gille. Han hade just lärt sig ett par enkla låtar och jag blev djupt imponerad. Kanske var det i alla fall nyckelharpa som var "vårt instrument"?

Som tvilling tänker man ofta; "kan han så kan jag".

Ett par år senare hade Sture byggt sig en egen nyckelharpa och jag fick låna hans Gilleharpa och började lära mig några låtar. 1978 hade jag fått min egen Gilleharpa och var i full färd med att bygga min första fullstora efter att samma år byggt en barnharpa till min 4-årige son Göran.

Nu började Sture och jag sikta in oss på att regelbundet, ca en gång per månad, besöka Eric Sahlström i Göksby och snabbt lärde jag mig många av Eric's kompositioner. Med fioltekniken i grunden gick det fort att ställa om till nyckelharpa.

Både min bror och jag tog beslutet att nu när vi går över till nyckelharpa ska vi kasta alla noter och lära oss på gehör. Eric hade ju aldrig använt noter! Det tog emot ordentligt i början men gick sedan lättare och lättare. Det är otroligt vilka latenta gehörsresurser som finns i den mänskliga hjärnan. Det gäller bara att inte ge upp i början utan en vist kämpa sig igenom de första låtarna. På köpet får man bl.a. ett enastående melodikomihåg samt kan lättare tränga djupare och djupare in i detaljer såsom, rytmiska finesser, dubbelgrepp, drillar, förslag och annat som bara finns i genuin folkmusik och inte syns i noter.

1979 fick min bror sitt riksspelmännamärke efter uppspelning i Ransäter. Jag minns att jag tänkte: "Nej nu jaklar måste jag lägga mig i hårdträning" och som sagt "kan han så kan jag".

1980 fick jag diplom efter ett uppspel på Skansen. 1981 kom bronsmärket efter ett lokalt uppspel vid Fryksåsen i

Dalarna. 1982 fick jag silverdiplomet i Linköping efter en som jag själv tyckte ganska medioker prestation.

Vid den här tidpunkten hade Nyckelharpstämman och Österbybruk verkligen etablerat sig som centrum för nyckelharpspelet i Sverige och världen. Tyvärr bodde jag i Ludvika, lite väl långt från Österby, och spelade i stället ofta med Olle Wallman bosatt i Saxdalen. Han är en genuin spelman som alltid stöttat mig till 100 %.

Flera gånger under tidigt 80-tal for jag hem till Eric Sahlström och bestämde mig för att helt satsa på låtar av och efter honom. Sista gången jag var hos Eric var bara någon vecka före uppspelet och jag passade på att spela upp mina tilltänkta låtar för honom. På sitt sedvanliga positiva sätt sa han; "Det där kommer att gå bra det".

1983 var det dags för uppspelning på Vallby Friluftsmuseum i Västerås. Den här gången hade jag bestämt mig för att satsa allt för att ta silvermärket. Jag spelade intensivt mina låtar under ganska lång tid före uppspelningen och tog varje tillfälle i akt att spela dem offentligt. Jag hade också fattat beslutet att absolut inte stirra ner på nycklarna när jag spelade utan i stället titta på publiken, dvs i det här fallet juryn. Detta beslut blev ett lyft för mitt spel och rekommenderas härmed varmt till alla harpspelare.

Så kom den stora dagen: Jag tog ledigt från jobbet på ABB och for i min salig fars gamla PV som jag målat ljusblå och försett med 5 stora extraljus (se bilden) från Ludvika till Västerås.

Med i bagaget fanns min första egentillverkade nyckelharpa. Jag besökte först Björnön där jag sedan tidigare visste att det fanns ett motionscentrum. Efter ett varv på en 5 km skogsrunda tog jag en bastu och lade mig på stranden för att koppla av. När det så var dags att infinna sig för uppspel i ett av Vallbymuseets fina gamla hus kände jag mig redo. Nervös? Jovisst, men samlad.

Jag började med Mungalåten, den version som jag lärt av Eric. Fortsatte med Tolftapolskan efter Alfred Andersson och avslutade med Taklagsvalsen av Oskar Larsson, givetvis också den efter Eric. "Nja", tyckte jag att det lät från juryn, "du kan väl ta en låt till". Då tog jag Erics Ödetorpsvalsen, en av mina absoluta favoriter, som jag faktiskt sparat utifall att de skulle vilja ha en fjärde låt. Juryns synpunkter på spelet var som vanligt omöjlig att tolka. På vägen hem till Ludvika snurrade tankarna runt i mitt huvud. Jag försökte erinra mig hur det egentligen gick men det visade sig svårt att få fram några intryck. Jag var antagligen så nervös att alla mina sinnen var fokuserade på själva spelningen.

Ytterst nervös ringde jag sedan på kvällen och fick besked att det gått vägen och att jag var välkommen att hämta märket efterföljande söndag och att jag då skulle vara beredd att dra en låt från scenen.

Första bilden visar när jag strax före spelet lämnar över mina träskor till Gert Ohlsson, zornmärkesjuryns ordförande. Någon som spelade före mig hade stampat i trägolvet med resultat att det dånade ut i högtalarna. Det kan ofta bli så när mikrofonstativet står direkt på en dansbana. Den andra bilden visar mig spelande Taklagsvalsen.

Dräkten jag bär är Ångermanlands folkdräkt (Bjärträdräkten) som jag fått av min dåvarande svärfar. Den ägs och används idag av min äldsta son Göran som för övrigt 1992 blev riksspelman på fiol och Bingsjölåtar endast 18 år fyllda. Detta skedde i Skaterud i Småland och bevittnades av en synnerligen stolt fader. Samma år fick för övrigt Gert Ohlssons dotter Karin sitt silvermärke. Efter scenuppspelningarna kommer Gert fram till mig och säger: "Esbjörn, nu kan vi dö du och jag!". Den kommentaren säger lite om vilken oerhörd lycka de är att få dela kärleken till folkmusiken med sina barn.

Esbjörn Hogmark

Foton på Esbjörn är tagna av Sture Möllerman som besökte stämman, för att i första hand hylla Ragnar Karlsson som det året tilldelades Zornmärket i Guld.

Zornmärkes- uppspelningarna 2013

Nästa års uppspelningar kommer att äga rum under vecka 24 i Tobo på Eric Sahlström Institutet, som då också är värd för arrangemanget.

Redan nu har arbetet med förberedelserna inför dessa mycket intensiva folkmusikdagar tagit sin början. Enligt

planerna kommer då flera platser i omgivningarna runt Tobo att ljuda av folklig musik och dans.

Du som inte hann med att boka dig för uppspelningarna i Borås i år, kan redan nu notera vecka 24 i din almanacka.

Red.

99 av Lars Erik Janssons låtar

Nämner man Lundkullar'n, Adelsö brudmarsch eller Urmulagöken vet nog de flesta av oss vem vi talar om, nämligen Lars Erik Jansson från Upplands Väsby.

Men att denne spelman och kompositör låg bakom så många låtar att nittionio stycken bara är en del av hans produktion, det var mer än jag från början trodde.

Nu har Lars Erik tecknat ner nittionio stycken varav nittiotre är helt och två stycken delvis av hans hand. Jag har sedan fått förtroendet att sammanställa detta material till ett läshäfte. Där finns också Lars Eriks kommentarer till ett flertal av låtarna.

På Gnesta Kalles förlag gavs det för många år sedan ut tre häften med flera av Lars Eriks låtar, då i huvudsak gammaldanslåtar. Nu är det både polskor, brudmarscher och gånglåtar som publiceras.

Lars Erik Jansson föddes år 1927 i Hammarby församling, Upplands Väsby. Under ca sjuttio år har han varit aktiv musikanter med tonvikt på delvis jazz/swingmusik och till mycket stor

del svensk folkmusik. Han är sedan 1966 riksspelman och har genom åren spontant åstadkommit ett antal låtar i olika taktarter; brudmarscher, gånglåtar, polskor och valser m fl.

Som spelman har han medverkat i en mängd olika sammanhang inom och utom vårt land. Som upphovsman har han nått stora framgångar i ett antal kompositionstävlingar som varit utlysta på riksplanet, bl a i Sveriges Radios regi.

Tillsammans med Väsbybon, riksspelmannen Göte Lindblad och spelmansparet Yvonne och Lennart Sohlman vann han 1974 den instrumentala folkmusikklassen i den årliga internationella musikfestivalen "Llangollen Eisteddfod Internationes" i Wales.

I boken "Bonnmusik och några finare låtar från södra Roslagen" av Benny Johansson finns Lars Erik presenterad i ett eget kapitel och där hittar du ytterligare några låtar efter honom.

Är du intresserad av de här nittionio låtarna av Lars Erik, kontakta undertecknad.

Sture Möllerman

08 - 768 13 66, 070 - 438 64 15
mollerman@telia.com

ADELSÖ BRUDMARSCH

Musik: Lars Erik Jansson

The musical score is written in a single system with ten staves. It begins with a treble clef and a 2/4 time signature. The key signature is one sharp (F#). The score includes various musical notations such as eighth and sixteenth notes, rests, and accidentals. There are two first and second endings marked with '1.' and '2.' in the fourth staff. Several triplet markings are present, indicated by a '3' above a bracketed group of notes. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

På nyckelharpa gjorde Lars Erik denna brudmarsch som är tillägnad Adelsö kyrka och församling. Den står nu som första låt i det nya häftet.

Konsert i Kashibas kulturhus med den japanska gruppen Sienkyo och Järfälla Spelmän.

”Ni har förändrat Kashiba!”

När Järfälla Spelmän gästade staden Kashiba utanför Kyoto i Japan var arrangörerna närmast lyriska. Aldrig tidigare hade en utländsk grupp besökt det pampiga kulturhuset. Spelmännen blev furstligt mottagna av stadens borgmästare under en ceremoni i stadhuset. Därefter fick vi baka riskakor med de japanska värdarna innan dagen avslutades med en bejublad konsert tillsammans med japanska musiker.

Det märktes att våra svenska spelmannslåtar appellerar väldigt väl till japanernas sätt att lyssna till musik. Publikens ivriga klappande till schottisar men också eftertänksamt lyssnande till finstämda mollpolskor gjorde vårt framförande till en minnesvärd upplevelse för alla i Järfälla Spelmän.

ÄNTLIGEN IVÄG!

Ett år efter naturkatastrofen i Japan kom så en grupp på 17 personer ur den nybildade föreningen Järfälla Spelmän äntligen iväg på vår drömmresa. Det märktes

att arrangörerna verkligen hade sett fram mot vårt besök och vi insåg redan före avresan att deras förberedelser var minutiösa.

Den första utmaningen bestod i att få med alla nyckelharpor in i flygplanens kabiner. För att lyckas med detta krävdes ett vänligt men bestämt brev direkt till SAS högsta ledning. Och ja, härefter möttes vi av en otroligt tillmötesgående personal på alla flighter och flygplatser.

I Tokyo väntade Louise Bylund (medlem i Järfälla Spelmän) som studerar japanska, hennes mamma Marianne samt herr Onoda-san som båda arbetar vid svenska ambassaden i Tokyo. Utan deras hjälp och kontakter i Japan skulle vår resa inte kunnat genomföras.

JAPANER I SVENSK FOLKDRÄKT

På Svenska ambassaden i Tokyo ledde undertecknad en workshop för ett tjugotal entusiastiska spelmän, varefter dansen vidtog i den stora salen. Döm

om vår häpnad när uppemot 150 japaner från tre dansföreningar, många iförda svenska folkdräkter, trådade dansen hela eftermiddagen till våra låtar!

Spelledaren Lars i långdansens virvlar.

Många av oss fick chansen att dansa svensk folkdans med japaner (och vice versa förstås). Glädjen stod verkligen högt i tak!

Vi fick höra att detta evenemang hade japanerna länge sett fram emot och många hade rest långväga från olika delar av landet för att få dansa till livs levande svenska spelmän.

FAMILJEBOENDE I SAPPORO

Efter en dagslång tågresa till Sapporo på nordön Hokkaido inkvarterades vi i familjer, s.k. home-stay, en ganska ovanlig företeelse i japanska hem. Detta innebar en unik möjlighet att på nära håll lära känna japanskt kultur- och samhällsliv.

Det gick inte att ta miste på den stora nyfikenheten på våra instrument och vår musik. På en restaurang i det fashionabla Prince Hotel framfördes lunchmusik till gästernas stora gillande, man nynnade med och spontandans utbröt i lokalen. När vi dessutom tog upp några japanska melodier vi lärt in var framgången given. Ingen japan hade nog förväntat sig att få höra de svenska spelmännen sjunga den populära "Sakura" – på japanska!

BESÖK I "SWEDEN HILLS"

I Tobetsu utanför Sapporo finns en märklig företeelse. Inspirerade av vänorten Leksand har man här byggt ett helt samhälle med faluröda svenska hus under namnet Sweden Hills. Organisationen Sweden Center Foundation driver gästhus, museum, bibliotek och en golfklubb där allt är som ett Sverige i miniatyr. Svenska högtider som midsommar, kräftfest osv. firas grundligt med musik och dans.

För invånarna i Sweden Hills gav vi en uppskattad konsert i den stora salen i anslutning till golfklubbens restaurang "Leksand". Det märktes att folk var hedrade över vårt besök, något som Tobetsu borgmästare också gav uttryck för i ett tal under den efterföljande lunchen.

Kanske ses vi i Leksand i höst då vänorterna firar 25-årsjubileum?

Frammot kvällen vidtog så tvagning på ett av de populära Onsen-badhusen, mycket behagligt efter ännu en dag med mängder av nya intryck.

JAM PÅ TÅGET

På tåget tillbaka till Tokyo blev förvånade resenärer på väg till restaurangvagnen indragna i de vilda svenskarnas glada afton-jam med musik och dans. Full fart! I världens längsta tåg tunnel under vatten framfördes på 240 meters djup högtidligt en känd polska till båtsmannen Däcks ära. Den kulturella förbrödringen nådde sin kulmen när en ung japan med handen på bröstet framförde sitt lands nationalsång.

TILL SIST...

Två dagar i Tokyo med intressant museibesök om stadens historia, med strövtåg under blommande körsbärsträd och picnic-firande stadsbor, blev så en perfekt avslutning på vår resa. En resa som utvecklades till en mäktig känsla inom var och en. Ett genuint utbyte av musik, kultur och tankar här i Solens rike, med dess människor och historia. Vi i Järfälla Spelmän kommer för alltid att bära med oss våra upplevelser i detta fantastiska land.

Sayonara!

För Järfälla Spelmän
Lars Lindkvist
ordförande och spelledare

Svenska och japanska spelmän
utanför ambassaden i Tokyo

Tre nya Sahlströmsstipendiater

I år har Eric Sahlströms Minnesfond utsett tre stycken duktiga unga spelmän till Sahlströmsstipendiater – 85 stycken bär sedan tidigare titeln och alla har fått en kursvecka med intensivt och stimulerande spel på folkmusikkursen vid Ekebyholms slott i Uppland.

Årets stipendiater

Henning André, 14 år, Nyckelharpa
Nyköping, Sörmland

Pontus Eriksson, 15 år Nyckelharpa
Grillby, Uppland.

Tove Landström, 20 år. Nyckelharpa
Mora, Dalarna.

För att kunna söka stipendiet ska man vara mellan 13 och 20 år, spela fiol eller nyckelharpa, spela in 2 låtar och skicka dem till Minnesfonden för bedömning mot övriga ansökningar.

Till lyssningsmötet samlas hela styrelsen för Eric Sahlströms Minnesfond. Var och en får en lista med ansökningsnummer, instrument och vilka låtar som de sökande spelar. Namn, kön, bostadsort eller annat som skulle kunna röja identiteten på den sökande avslöjas först efter att beslut tagits om vilka styrelsen valt till stipendiater. Allt detta för att det ska vara helt opartiskt. Flera av oss arbetar som lärare på spelkurser och har

träffat och känner många ungdomar.

Duktiga ungdomar med driv söker sig gärna till varandra. När Minnesfonden ringde och berättade utnämningen för årets stipendiater, visade det sig att alla tre kände varandra och hade spelat ihop tidigare! Det är en stark gissning att Tove, Henning och Pontus får en riktigt rolig och givande vecka tillsammans på Ekebyholm. Förutom lärare och stipendiater kommer det 60-70 andra spelmän dit också! Folk, som alla älskar folkmusik!!

Eric Sahlströms Minnesfond
Marianne Möllerman, ordf.

Den pigge kursläraren Magnus "Storis" Holmström på söndagsmorgonen...

Föreningens sedvanliga vårkurs i Tobo leddes i år skickligt av Magnus Holmström, riksspelman på nyckelharpa på låtar från de norra delarna av vårt avlånga land. Det rörde sig dock inte om någon låtkurs utan Magnus använde sig av en del av de kunskaper han förvärvat på Musikhögskolan, t ex hur man bär sig åt för att åhörarna skall få ut mesta möjliga av spelet där framme på scenen?

Första övningen gick ut på att vi snabbt skulle välja en låt, hitta ett "arr" och öva på detta samt en liten intressant

Vårkurs med Magnus Holmström i Tobo

presentation av låten – allt på 15-20 minuter. Därefter skulle vi göra entré på scenen, ställa upp oss på ett välorganiserat sätt samt framför vårt nummer. Magnus inledde med att peka på några av de svårigheter han själv hade upplevt när han gjorde motsvarande övning en gång i tiden, vilket gjorde att vi var lite förberedda. Det var nog behövt!

Därefter tog gruppindelningen vid, Magnus pekade och vi fördelade oss i ESIs lokaler. I min grupp gick vi snabbt igenom vilka låtar vi hade gemensamt och fastnade raskt för "1814". Sedan fördelade vi arbetet med att presentera gruppen och låten och därefter spelade vi raskt igenom den en gång. Då inträffade en malör med en av harporna och det blev tekniskt avbrott för att avhjälpa problemet resten av förberedsetiden.

Slutligen gjorde vi entré i stora salongen, presenterade oss själva och låten och framförde denna inför en intresserad skara kursdeltagare (som antingen redan hade framfört sitt nummer eller satt och var nervösa för att de skulle göra det). Applåder förekom!

Därefter kom kritiken (inget är så bra att det inte kan förbättras). Visste vi hur vi skulle stå på scenen? Vem var spel-

ledaren? Märktes det att han ledde och inte bara spelade med? Var det markerad start på låten? Hur var arrangemanget?

Efter middagen satte vi oss alla på sedvanligt sätt i en ring i stora salen och valde en efter en låtar samt spelade för glatta livet. Lite senare dök Esbjörn Hogmark upp och underhöll oss med berättelser om Eric Sahlström och nyckelharpor, riktigt trivsamt, samt spelade även lite med och för oss.

En efter en försvann så vi kursdeltagare till våra rum men för de sista blev det inte natt och sova förrän någon gång vid två-halvtretiden på morgonen efter spel också med några av de heltidsstuderande vid den "långa" kursen.

Några låtar lärde Magnus ut, de kommer förhoppningsvis att finnas tillgängliga på vår hemsida för den intresserade att lyssna till, Magnus ställde sig välvillig till detta.

Den allmänna inställningen tycktes vara att det var en lyckad kurs med sedvanligt god mat, bra lärare och rätt ämnesval och vi lämnade (efter att ha placerat nycklarna i nyckelskåpet...) ESI och Tobo på söndagseftermiddagen.

Peder Jeppsson

Vi var 20 personer på kursen inklusive "Storis"

Nils Liberg – Nyckelharpan webbmaster m m

De flesta föreningar har idag en egen hemsida. Föreningen Nyckelharpan hittar du under www.nyckelharpan.org och det är Nils Liberg – sedan drygt ett år tillbaka en av medlemmarna i vår styrelse – som sköter detta arbete. Föreningens webbmaster med andra ord. Hemsidan är ännu ej helt klar. Uppbyggnad och utveckling fortskrider sakta men säkert. Det senaste som hänt är att vi nu kan ta del av de tre första numren av vår medlemstidning från 1987. Den som då hette Nyckelposten. Inom en nära framtid kommer ännu fler nummer att presenteras på nätet.

En annan och mycket viktig del i föreningen är att i vår medlemstidning kunna presentera intressanta låtar som är lämpliga att spela på nyckelharpa.

Här gör Nils ytterligare en stor insats. Med stor kunskap inom den digitala världen kombinerat med ett brinnande intresse för folkmusik är han en av dom som ligger bakom FolkWiki, en plats på internet där man kan hitta mängder av låtar, i skrivande stund inte mindre än 2176 stycken. www.folkwiki.se

Många av oss är naturligtvis redan bekanta med Folk Wiki, men Nils har lovat att i ett kommande nummer av Nyckelharpan berätta mera om denna site på nätet.

På sista sidan i vår medlemstidning kan du ta del av Nils senaste bidrag, polska efter Jon Erik Schedin från Sala i Västmanland.

Sture Möllerman

Tips för dig som bygger nyckelharpa

Jag provade för ett tag sedan att köpa bandsågblad på nätet och kan nu rekommendera www.bandsagblad.se

Jag beställde 2 st blad med önskad

längd och tandning. Dagen därpå kom bladen med faktura i brevlådan.

Sågbladen har fungerat bra och till ett bra pris inklusive frakt.

Bosse Nilsson
byggare i Sickla

DU KAN LÄTT FÅ HJÄLP MED DIN HARPA

Missa inte möjligheten att som medlem i Föreningen Nyckelharpan få svar på frågor som rör skötsel och reparation av din nyckelharpa eller stråke.

Kontakta Bosse Nilsson, föreningens egen harpdoktor. Tel 08 - 716 96 96.
Bo Nilsson, Sickla Allé 35, 131 65 Nacka
harpa@bonilsson.se

JUBILEUMSDAGAR
ERIC SAHLSTRÖM 100ÅR
24 - 25 AUGUSTI 2012

En 100-lapp till 100-åringen

Visst vill du vara med och stödja firandet av en av Sveriges genom tiderna största konstnärer som berikade vår folkmusiktradition med mätteriiga kompositioner och ett virtuost nyckelharpspel?

Eric Sahlström föddes 1912 och skulle ha fyllt 100 år i augusti 2012.

Under jubileumsdagarna den 24-25 augusti firas Eric Sahlström storslaget på Eric Sahlström Institutet i Tobo, på Upplandsmuseet, på Uppsala Konsert & Kongress och på Vaksala torg i Uppsala. Se jubileumsprogrammet på www.ericshahlstrom.se

Eric Sahlströms Minnesfond tar tacksamt emot gåvor och bidrag inför firandet. Se www.ericshahlstrom.se/gavorbidrag/
Plusgiro 46 10 53 -1.

Tack för ditt bidrag!
Eric Sahlströms Minnesfond

Var finner man det bästa virket till en nyckelharpa?

MITTENWALD 2-4 MAJ 2012

Fyra förväntansfulla och spralliga killar med siktet inställt på att köpa virke till harplock och lite annat; Esbjörn Hogmark, Olle Plahn, Bo A Nilsson från Härnösand och jag själv Bosse Nilsson från Sickla, träffas på Arlanda onsdag morgon den 2:a maj.

Vi är på väg till Mittenwald i syd-tyskland. Först flyg till München, sedan vidare med hyrbil via den gamla vinter-OS-byn Garmisch-Partenkirchen till Mittenwald, där 40 m höga granar med vita bergstoppar i bakgrunden står som spön i Alpslutningarna och väntar på att få bli harplock. Ett kort stopp i olympiabyn där vi fikar och mumsar äppel- och körsbärspaj serverat av två unga och något fnittriga servetriser. Vi hinner också titta på den klassiska hoppbacken, och ett sågverk med 20 m långa nästan kvistrena granar samt några betande getter.

Mittenwald är en fin liten by, med vackra karakteristiska hus, ofta 2-3 våningar höga, byggda i en blandning av timmer och stenvägg. De murade och putsade väggarna pryds ofta av muralmålningar. Staden är känd för sin gamla violinbyggartidning som sträcker sig tillbaka till 1600-talet. Mest känd är violinbyggarsläkten Klotz med anfadern Matthias (1656-1743) som står staty vid kyrkan.

Detta är samtida med att de första gammelharporna byggs i Sverige.

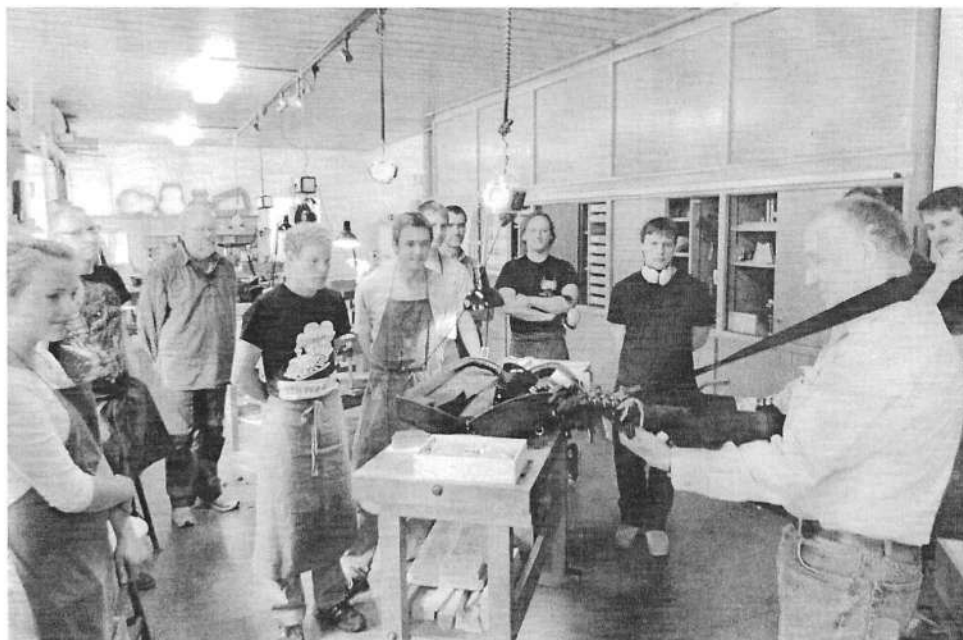
Esbjörn hade hyrt en 3 rums lägenhet, nära ett litet kapell. I anslutning till vår lägenhet fanns ett gemensamhetsutrymme med ett stort glasdörrförsatt kylskåp. Vår tyske värd herr Knilling sa *"Kühlschrank ist gefüllt"*. Vi kastade oss genast över ortens välsmakande *Mittenwalder Bier*.

Torsdagmorgon 3 maj, tidig revej, nu var det dags att komma ut på byn för att leta rätt på det första sågverket. Vi tog vägen över Firma Fuchs som inte existerar längre. Där visade det sig vara en ny ägare, Mannes GmbH, som som tagit över efter Norberth Fuchs som gått i pension.

Esbjörn och Olle som har varit där förut hittade lätt. Båda sågverken ligger utmed floden Isar, som vid den här årstiden uppvisar ett mycket kraftigt forsande, mjölkvitt vatten från Karwendelbergen som ligger på ena sidan av Mittenwald.

Klockan 10 hade Esbjörn ordnat ett intressant studiebesök på den statliga violinbyggarskolan som nu även inhyser gitarrbygge och tillverkning av bleckblåsinstrument. Totalt finns här fn 42 elever. Varje år tas ca 12 nya elever in på de treåriga linjerna.

Vi kom direkt in i en instrumentverkstad och alla elever lade ifrån sig sina arbeten och samlades kring Esbjörn, som hade sin harpa med sig. Han berätt-

tade först på tyska om nyckelharpan och avslutade sedan självklart med några låtar till elevernas stora förtjusning! Mobiltelefonerna hoppade fram ur fickorna och det togs massor av bilder och videos på det här underliga instrumentet. Vi undvek ordet Schlüsselgeige och sa helt enkelt Nyckelharpa.

Efter skolbesöket återvände vi direkt till sågverket Kreuzer GmbH.

Oj oj, vi blev som smågrabbar i en godisbutik!

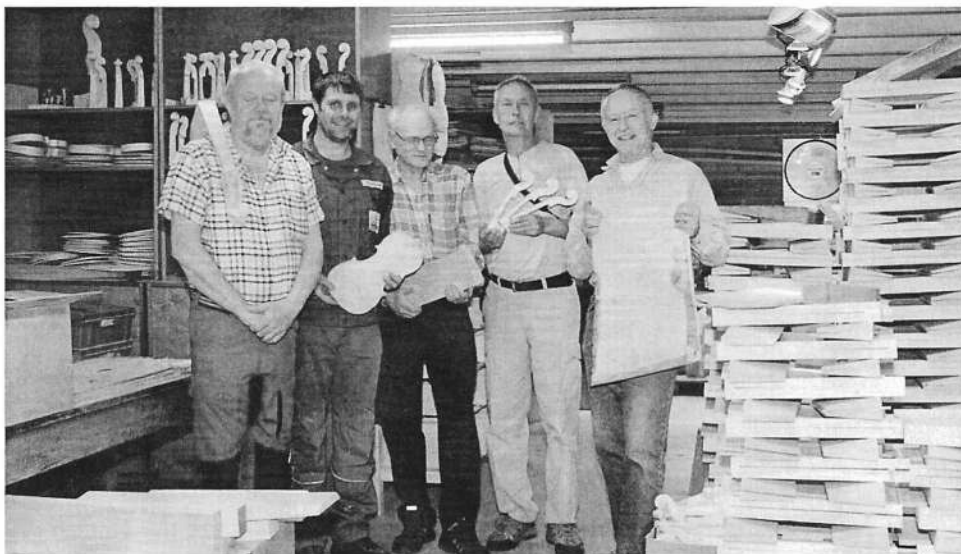
Välsorterade hyllor med virke till violiner, cello, gitarrer mm. Bara att välja och lägga i "en hög för sig". En total köpfrossa uppstod. Inga hämningar alls, löftet till våra respektive därhemma om att inte förköpa sig sprack fullständigt. Och det här var ju bara första sågverket! Snart skulle vi till nästa.

Att ta hem allt på flyget, var inte att tänka på, det insåg vi snabbt. Turligt nog finns det väl fungerande transportsystem för tunga paket.

Senare på torsdagskvällen gjorde vi ett besök hos Geigenbaumeister Josef Kantuscher i hans violinverkstad. Josef, som rankas som en av världens idag ledande violinbyggare, är 89 år ung och bygger fortfarande väldigt fina instrument. Fram tills idag har han byggt 692 violiner.

Efter en dryg timmes visning av instrument och verktyg begav vi oss till en närliggande restaurang. Efter restaurangbesöket rundade vi av kvällen hemma hos Maestro som bjöd oss på diverse av de finaste drycker som tänkas kan. Och även om färgen syntes överens stämman var det garanterat inte fiolack.

Vandringen hem till hotellet påminner Esbjörn om förr i tiden, när han just

Esbjörn spelar fiol no 629 och Josef en altfiolstämd fiol (violetta).

hade varit på besök hos Eric Sahlström. Själén hade åter fått sitt, stegen kändes himmelskt lätta och övertygelsen om att man satsat rätt här i livet var starkare än någonsin.

Fredag 4 maj. Man kan inte fara från Mittenwald utan att ha gjort åtminstone en tur upp i bergen. Vandringen gick mot en liten sjö, Lautersee. På väg ner träffade vi åter Josef Kantuscher! Han kom i sin lilla Mercedes 190A för att äta lunch. Vi hade tyvärr inte tid den här gången utan måste hem till vår Ferienwohnung för att städa och packa.

Återfärden i vår hyrbil gick bra. Lite pirrigt var det när det visade sig vara kö "Stau" på vägarna mellan München och

flygplatsen Franz Joseph Strauss. Skulle vi hinna till flyget?

Ett tips till den som vill göra om vår resa: Tag god tid på er med bilresan mellan Mittenwald och flygplatsen. Räkna med 2,5-3 timmar för den 135 km långa sträckan. Det är nästan alltid köer.

Sammanfattning: Den tid på året vi hade valt för den här resan visade sig vara perfekt ur många synpunkter. Lågsäsong och fint utomhusväder. Inga köer på restaurangerna, inga problem med parkeringsplatser.

När detta skrivs går vi alla fyra fortfarande omkring stärkta både till kropp och själ. Och när ni läser min artikel har vi troligvis också fått hem allt vårt virke och kanske redan hunnit starta upp några nya nyckelharpsprojekt. Om vi har några pengar kvar på våra konton? Om vi fått banner av våra respektive? Svaret på de frågorna är:

Fint virke ska man ta när man ser det, och inte när man behöver det!

Bosse Nilsson i Sickla och Esbjörn Hogmark

BSverige
Porto
betalt

FÖRENINGSBREV

Föreningen Nyckelharpan c/o Jeppsson, Regementsgatan 45, 645 33 Strängnäs

POLSKA EFTER JON ERIK SCHEDIN

Sala, Västmanland

$\text{♩} = 108$

Klarinettisten Jon Erik Schedin från Sala föddes 1876 i Hedkarlsbo, Nora socken i Västmanlands län. Han började redan i pojkkåren att blåsa bleckpipa, fortsatte sedan med flöjt och övergick slutligen till klarinetten. Vid den första riksspelmansstämman år 1910 i Stockholm representerade han, jämte sin fader Johan Schedin, Uppland – de var då bosatta i Skälby i Uppsala län – och i tredje stämman 1927 deltog han jämte sin hustru Olivia Helena Schedin, vilken ackompanjerade honom på fiol.

Hans far Johan Schedin spelade fiol och hade lärt av Jon Larsson i Skinnarbo som i sin tur hade lärt en del av den berömda nyckelharppspelaren Gustav Strutz som dog 1855 vid en ålder av nitio år. Sina melodier har Schedin genom fadern, utom från Jon Larsson och Gus-

tav Strutz, även från klockare Najström, "en fattig torparpojke, som tjänte upp sig till organist i Nora", från Ingeborgs Mats i Enåker, sin tids skickligaste fiolist på den trakten, samt från Fjärsmans Anders, en beryktad klarinettist som bodde i Nora och avled 1876. Denne senare lär ha haft en rik repertoar av sextondelspolskor. I motsats till vad som är fallet med de flesta Västmanlandspelmännen kan även Schedin ett flertal sådana polskor, vilka med säkerhet torde ha kommit österifrån.

(fritt citerat ur SvL. Västmanland)

Noterna ovan är nedtecknade efter en inspelning av Josefina Paulson (riksspelman sedan 2008) från nyckelharpskursen på Ekebyholm. Gruppen Trio Schedin, där Josefina medverkar, planerar att

under sommaren släppa en ny skiva där bland annat den här polskan kommer att finnas med.

Jag känner till två andra uppteckningar – båda från Hälsingland. En som står som nr 541 i Einar Övergaard's folkmusiksamling från Alfta socken år 1899, och en som är efter Carl Sved (1843-1921) från Delsbo.

Jag kan förresten passa på att nämna att låt nummer 30 i Byss-Kallehäftet även finns upptecknad efter Jon Erik Schedin i Svenska Låtar Västmanland (nr 221) där den kallas "Byrilyn" (efter en spelman från Byrilsbo i Hedesunda som egentligen hette Anders Jansson). Vidare finns varianter av nr 36 och 50 i Byss-Kallehäftet upptecknade efter ovan nämnde Carl Sved.

Nils Liberg